

▷ SZÖVEG: BIRÓ DÁNIEL—DEMINGER PÉTER—KAMI TENZING SHERPA

HIMALÁJAI LIBIKÓKA VEZETŐ SZEREPBEN: A SERPÁK

A serpákról sokaknak ma is a magashegyi teherhordás jut eszébe: alacsony, jó kedélyű, mongolid arcvonású emberek, akik túlméretezett hátizsákot cipelnek, extrém magasságokban. Ám a serpa valójában egy népcsoport, akiket a világ a klasszikus Himalája-expedíciók idején ismert meg, nevük ekkor kapcsolódott össze a hegymászással – úgy tűnik, végérvényesen

FOTÓ: HEILING ZSOLT

Nepál már évtizedek óta nyitva áll a Nyugatról érkező turisták előtt, mégis túl erős a távoli országról bennünk élő kép, így szinte letaglóz Kathmandu Thamel városrészének nyüzsgő, nagyvárosi tempója. Persze más világ ez, igazi libikóka: óriási tolongás, imazászlók színes kavalkádja mindenütt, robogófolyam hömpölygése, miközben az emberekből számunkra felfoghatatlan nyugalom árad. Az érzés, hogy ez a kulturális sokkhatás pozitívan csapódik le bennünk, nagyban köszönhető serpa barátainknak, akik már a repülőtéren széles mosollyal fogadnak.

Thamel a turisták és a hegymászók kedvelt főhadiszállása. Itt még be tudjuk szerezni a legszükségesebbeket indulás előtt. A Sisapangma-expedíciót idén egy akklimatizációs túra előzi meg a Mera Peak 6476 méter magas csúcsáig, de várnak minket négyezres hágók is.

ZAJOS ZÜRZAVAR

AZ ÓVÁROS, MINT A VILÁG BÁRMELY NAGYVÁROSÁBAN, KATHMANDUBAN IS VONZZA A TURISTÁKAT. A DURBAR TÉR (PALOTA TÉR) TÖRTÉNELMI ÉPÜLETEI KÖZÖTT SÉTÁLVA HAMAR TUDATOSUL: ITT MINDEN RÓLUNK SZÓL

Az érzés, hogy ez a kulturális sokkhatás pozitívan csapódik le bennünk, nagyban köszönhető serpa barátainknak, akik már a repülőtéren széles mosollyal fogadnak.

PUSZTÍTÓ FÖLDRENGÉS

A 7.8-AS ERŐSSÉGŰ, 2015-ÖS NAGY NEPÁLI FÖLDRENGÉS MIND A MAI NAPIG ÉREZTETI HATÁSÁT A TÉRSÉGBEN. KÖZEL 8000 EMBER VESZTETTE ÉLETÉT

SZÍNES KAVALKÁD

A HIMALÁJAI RÉGIÓ SZÍNES-SZIMBOLIKUS IMAZÁSZLÓI A NYÜZSGŐ VÁROSBAN ÉS A HEGYÓRIÁSOK ALAPTÁBORAIBAN EGYARÁNT FELHÍVJÁK MAGUKRA A FIGYELMET

NAGYTAKARÍTÁS – KÉZI ERŐVEL

KATHMANDU THAMEL NEGYEDE A TURISTÁK KEDVELT CÉLPONTJA. A SZERÉNY INFRASTRUKTÚRA MIATT MÉG FONTOSABB A RENDSZERES NAGYTAKARÍTÁSI

FOTÓ: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

FOTÓ: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

FOTÓ: HEILING ZSOLT

500 MÉTER, 500 ÉV

Már a legmagasabb hegyláncok közé utazás is kalandos, hiszen a világ talán legizgalmasabb (sokak szerint legveszélyesebb) repterére érkezünk. A kelet-nepáli Tenzing-Hillary, másik nevén Lukla repülőtér története jócskán összefonódik a hegymászással. A mászások és az alaptábori trekkingek tömegessé válásában hatalmas szerepe volt megépítésének, hiszen így a több mint kéthetes utazás, a hegyek megközelítése mindössze 40 perces repülőútra rövidült, végén halálmegvető landolással a szűk és rövid leszállópályára, amely még lejt is... A legutóbbi baleset egy éve történt, és biztató, hogy azért nincs minden évben géptörés.

Lukla már elemi szinten más világ: a 3000 méteres magasság, a hatalmas hegyek ölelése, a kisgépek mellett „parkoló” nagy testű jakok mesebeli egyveleggé állnak össze.

Itt találkozunk helyi vezetőnkkel, Kami Tenzing Sherpával, akivel az elkövetkező napokban szimbiózisban fogunk élni. Széles mosoly, őszinte kedvesség és baráti fogadtatás – Kami egyértelműen profi szakember, végzi a dolgát: szervez, intéz, egyeztet, hamarosan készen is állunk az indulásra. Mégis, kedvessége nem a szolgáltatás része, nem az ügyfélnek szól, hanem a vendégnek. Bár mindkettőnk angoltudásán lenne csiszolnivaló, tudom, hogy nagyon jókat fogunk beszélgetni a Mera Peak felé vezető, hosszú úton.

FOTÓ: DANIEL PRUDEK ©SHUTTERSTOCK

A mászások és hosszú távú túrázás tömegessé válásában hatalmas szerepe volt a Lukla repülőtér megépítésének, hiszen így a több mint kéthetes utazás, a hegyek megközelítése mindössze 40 perces repülőútra rövidült.

HAJMERESZTŐ LANDOLÁS

KEVÉS PILÓTA KÉPES VÉGREHAJTANI A LANDOLÁST A LUKLAI LESZÁLLÓPÁLYÁN. AZT MONDJÁK, EHHEZ SAJÁTOS SZEMLELÉTMÓDRA VAN SZÜKSÉG. NO ÉS JÓ ADAG VAGÁNYSÁGRA – TEHETJÜK HOZZÁ –, ELNÉZVE AZ ÉGBESZÖKŐ HEGYEKSEL KÖRÜLVETT, SZÜK, RÖVID, LEJTŐS LESZÁLLÓPÁLYÁT

Ma is sokan a magashegyi teherhordással azonosítják a serpákat, pedig a hegyi vezetés és teherhordás két, igencsak különböző munka. A serpa pedig egy népcsoport...

mondja el, hogy 16 évesnél fiatalabb fiúkat nem alkalmazhatnak teherhordónak. Aztán, amikor szóba hozom, hogy nálunk ma is sokan a magashegyi teherhordással azonosítják a serpákat, érezhető határozottsággal fejt ki, hogy a hegyi vezetés és teherhordás két, igencsak különböző munka. A serpa pedig egy népcsoport, amely 500 évvel ezelőtt érkezett ide Tibetből, saját nyelvvel, szokásokkal, kultúrával. Egyértelmű, hogy ezt nem először foglalja (angol) szavakba.

FOTÓ: SERGEY PASHKO/WIKIPEDIA

„CSAK EGY KIS FIZIKA”

– UGRATJUK EGYMÁST A LESZÁLLÁS PILLANATÁBAN. BÁR MINDENKI MAGABIZTOSNAK TŰNIK, A FIZIKA TÖRVÉNYEINEK VÁRATLAN MEGNYILVÁNULÁSA FELÜLRÍHATJA MINDEZT. ÍGY HÁT HATALMAS ÉRZÉS, MIKOR KÖZEL 3000 MÉTER MAGASAN, A FÖLDET ÉRÉS UTÁN KISZÁLLUNK A SÉRTETLEN GÉPBŐL

Chutang egyszerű, kis serpa falu, néhány kőházzal és egy melegedővel, villamos áram és nyugati értelemben vett fűtés, vezetékes víz nélkül. „Namaszté” – köszönünk belépve a melegedőbe, ahol a kályha körül már ülnek néhányan. Jó látni, hogy másokra is kiült a fáradtság. Iszunk egy forró teát, és eszünk egy adag serpa levest (zöldségleves, nudliszerű tésztaal gazdagítva), de nincs igazán étvágyunk, az akklimatizációs tünetek már éreztetik hatásukat.

SERPA-SAPKA

Emelkedünk, a táj egyre zordabb, gyérül a növényzet, letisztul a formavilág, belépünk a hó birodalmába. A mai napra tervezett 1500 méteres szintemelkedés már igazán sok: Kami azt mondja, kb. 7 órás gyaloglásra számíthatunk a Zartwa-hágó 4700 méteres magasságáig, de gyanús, hogy ez csak némi biztató udvariasság.

Egyre határozottabban „befelé fordulok”, minden a következő lépésre szűkül. Kami látja, hogy elkészültem az erőmmel, egyre gyakrabban kérdezgetem, hogy mennyi van még hátra. 4300 méteren kiveszi hátizsákomból a maradék 1 liter vizemet, és átpakolja magához. Hatalmas könnyebbség, megdöbbentő, hogy most 1 kg mennyit számít! A hatás azonban nem tart sokáig, így vezetők nemestette szánja el magát: az újabb pihenő során határozott mozdulatokkal lefejt rólam a hátizsákomat. Bármilyen kellemetlen is nekem a helyzet, hagyom. Aztán, túljutva a hágón, este, lenyugodva elmélkedem csak azon, mit is jelentett mindez – és egyáltalán a jelenléte. Nyoma sincs benne a rátarti-

FOTÓK: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

AZ UTOLSÓ FALU

AZ 5000 MÉTERES MAGASSÁGBAN, MESEBELI KÖRNYEZETBEN FEKVŐ KHARE AZ UTOLSÓ FALU A MERA PEAK FELÉ VEZETŐ ÚTON. VÉGRE ELŐKERÜL A HÁGÓVAS ÉS A JÉGCSÁKÁNY

CÉL: 8027 MÉTER!

KLEIN DÁVID EZ IDÁIG NÉGY NYOLCEZRES CSÜCSOT MÁSZOTT MEG. IDEI CÉLJA A KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018 KERETÉBEN A SISAPANGMA 8027 MÉTERES CSÜCSA VOLT

Nyoma sincs benne a rátartiságnak, ezért is olyan „könnyű” elfogadni a segítségét: személyisége egyáltalán nem táplálja az egyébként bárhol felbukkanó férfias versengést.

ságnak, ezért is olyan „könnyű” elfogadni a segítségét: személyisége egyáltalán nem táplálja az egyébként bárhol felbukkanó férfias versengést. A gondolatokat azonban lassan elhomályosítja a fáradtság: 110-es nyugalmi pulzus, 4200 méteren vagyunk...

Közeledünk a Mera Peak felé, következő célunk Kote falu, 3600 m körül. Ez is fontos része az akklimatizációnak, az ereszkedés hatására kicsit megkönnyebbül a szervezet. Bőség, bimbózó rododendron- és bambuszerdők, a nepáli hegyvidék szépsége teljes gazdagságában nyílik ki. Könnyű szívvel maradok hátra: nagyobb pihenőket tartok, és így lehetőségem van szemlélődni. Kami velem marad, most különösen jó kedve van, énekel.

A falutól néhány száz méterre egy helybéli „vándor” köszön ránk, és megy is tovább, de valamiért utánafordulok, sőt, utána is iramodok. Picit meg is retten, hiszen a saját furcsa és azon belül is nyilvánvalóan kissé artikulálatlan nyelvemen próbálom megállásra bírni. Elkezdek mutogatni a sapkámra, majd az övére, jelezve a hasonlóságot. A Kalifa 2017-ben is támogatott himalájai expedíciót, akkor az Everestre. Ennek emlékét őrizi a mára kissé színt vesztett, láthatóan folyamatos használatban lévő sapka. Fotó, elbúcsúzunk. A találkozás azonban hosszú beszélgetést készített elő.

TENZING NORGAY ÉS EDMUND HILLARY
A SIKERES MÁSZÁS UTÁNI ÜNNEPLÉSEK EGYIKÉN 1953-BAN

FOTÓ: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

SZÍNES TÁRSASÁG

Sir John Hunt, az első sikeres, 1953-as brit Mount Everest-expedíció vezetője híres könyvében, A Mount Everest meghódításában sokat ír a serpákról, hiszen fontos részét alkották a Föld legmagasabb csúcsát megcélzó csapatnak. Ma már nem gondolunk bele, de 1953-ban, amikor a The Times hírül adta, hogy az új-zélandi méhész, Edmund Hillary és a híres serpa hegymászó, Tenzing Norgay felért a csúcra, a páros serpa tagját már jól ismerte a világ, míg Hillary addig ismeretlen figura volt. Tenzing alig egy évvel a brit siker előtt, az 1952-es svájci expedíción majdnem elérte a tetőt, úgy 300 méter választotta el a csúcstól – de már ez is bőven elég volt a világhírhoz.

A serpákat azonban akkor még csak alig néhány éve ismerte a nagyközönség, hiszen Nepál csupán az 50-es évek elején kezdte – szigorú

4000-ES HÁGÓK

A ZARTWA-HÁGÓ CSÚCSÁIG VEZETŐ ÚT A TAPASZTALT TÚRÁZÓK SZÁMÁRA IS MEGTERHELŐ. ALIG EGY HÉTTTEL AZ ÁTKELÉSÜNK UTÁN JÖTT A HÍR: A HATALMAS HAVAZÁSOK MIATT JÁRHATATLANNÁ VÁLT AZ ÚT

Amikor a The Times hírül adta, hogy az új-zélandi méhész, Edmund Hillary és a híres serpa hegymászó, Tenzing Norgay felért a csúcra, a páros serpa tagját már jól ismerte a világ, míg Hillary addig ismeretlen figura volt.

feltételek mellett – beengedni a külföldről érkező hegymászókat, körülbelül szinkronban Tibet bezárulásával a kínai megszállást követően.

A serpákat ekkor még valóban teherhordóként alkalmazták, de már az első időkben nyilvánvalóvá vált hihetetlen alkalmazkodóképességük a magashegyi körülményekhez, ami ráadásul természetükhöz képest megdöbbentő erővel és kedélyes természetükhöz viszonyítva elképesztő bátorsággal párosult. Így már az 50-es években is szokás volt mászóserpákat illeszteni a magasabb régiókba tartó csapatba, ami persze megkövetelte a képzésüket. Ez elsősorban a jégmászás technikáinak elsajátítását és az oxigénpalackok használatának betanítását jelentette. Hunt érzékletes leírása a „mókás-színes” társaságról, akik az előző expedíciók ruházataiból összeállított, felemás kollekcióban jelennek meg a „seregszemlén”, felkínálja a kérdést: mi változott 65 év alatt, az első sikeres Everest-expedíció óta?

A serpák akkor még elsősorban valóban teherhordók voltak, ám azonnal nyilvánvalóvá vált hihetetlen alkalmazkodóképességük a magashegyi körülményekhez.

HEGYI MEGÉLHETÉS

Kamin szavaiból érződik, mennyire büszke a népére: ösztönös szerénysége mellett is sokat beszél a Tenzing Norgay megalapozta serpa-hírnévről. Hillary úgyszintén nemzeti hősnak számít, Kami szerint minden serpa tudja, mennyi mindent köszönhetnek neki. Iskolákat, kórházakat, a Lukla repülőteret... Hihetetlen, hogy egy ember ekkora változást indítson el – emléke ma is elevenen él.

Amikor ismét szóba kerül a teherhordó–hegyi vezető tengely, Kami alaposabban belemegy. A serpák hegyi vezetőként és teherhordóként is dolgoznak, bár egyre jellemzőbb, hogy a teherhordással más nepáli népcsoportokat bíznak meg, és ők csak a komplex tudást igénylő vezetést végzik. Kami is olyan családból jön, ahol az apja és nagyapja is hegyi vezető volt, testvére is ezzel foglalkozik, ő maga pedig már hatszor mászta meg az Everestet, és édesapja is volt már a világ tetején. – „Igaz, csak egyszer” – jegyzi meg elgondolkodtató szófordulattal.

Itt ez a legfontosabb megélhetési forrás: az erős férfiak expedíciókon keresik a család kenyerét, de az asszonyok is a külföldieknek fenntartott

Kami is olyan családból jön, ahol az apja és nagyapja is hegyi vezető volt, testvére is ezzel foglalkozik, ő maga pedig már hatszor mászta meg az Everestet, és édesapja is volt már a világ tetején.

SERPA BARÁTAINK

HEGYI VEZETŐK ÉS TEHERHORDÓK SEGÍTSÉGE NÉLKÜL CSAK KEVESEK SZÁMÁRA LENNE ELÉRHETŐ CÉL EGY HIMALÁJAI CSÚCS-KALAND. ÍGY AZONBAN EGY JOBB FIZIKUMMAL, DE KEVÉS TAPASZTALATTAL RENDELKEZŐ EMBER IS NEKIVÁGHAT. EZ PERSZE NEM MINDEN SZEMPONTBÓL POZITÍV JELENSÉG

„Csak a Mount Everest statisztikáit nézve, a halálesetek 40%-a a mi népüket sújtja – majd’ minden serpának van rokona, aki örökre ottmaradt valamelyik hegyen.”

szállásokon, éttermekben dolgoznak. Sőt – hangsúlyozza – még a jak is kap munkát, hiszen az alaptábori teherhordás jelentős részét ők végzik. Emellett egyre jellemzőbb, hogy a tapasztalt serpa vezetők az Alpokban vállalnak munkát, amikor a Himalájában éppen nincs szezon, s hírük (meg persze tudásuk) miatt a távolban is megbíznak

bennük. Ez persze nyilvánvaló hatással van a család életére is: a hegyi vezetéssel kimagasló kereset jár együtt, azonban a férfiak többsége hónapokon át távol van az otthonától.

Hillary egyszer megkérdezte egy serpa mászótársát, hogy mivel segíthetne itt leginkább. Az oktatással – hangzott az egyértelmű válasz. Kíváncsi vagyok, mit mond erre – nagyságrendileg 60 évvel később – egy mai serpa-vezető, mi a legnagyobb probléma 2018-ban? Kami rávágja: „Égető szükség lenne egy működő társadalombiztosítási rendszerre.”

„Csak a Mount Everest statisztikáit nézve, a halálesetek 40%-a a mi népüket sújtja – majd’ minden serpának van rokona, aki örökre ottmaradt valamelyik hegyen.” A családjaik anyagi helyzete így valójában instabil, hiszen a hegyezés veszélyes iparág.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TRENDFM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDÉGÜNK A TÉMÁRÓL:
BIRÓ DÁNIEL

TRENDFM^{94.2}
Gazdaság és Kultúra

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

FOTÓ: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

A KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

A program keretén belül idén három expedíciót is indítottunk nyolcezres csúcok felé. Első célunk a Sisapangma 8027 méteres főcsúcsának elérése volt, hogy a magyar hegymászás még egy lépéssel közelebb kerüljön a Himalája Koronája küldetés teljesítéséhez, amelynek lényege, hogy a Földnek mind a 14, nyolcezres csúcsán álljon magyar hegymászó. Klein Dávid és a Kalifa Csapat egyik tagja, Deminger Péter március 27-én indult el a Liszt Ferenc repülőtérrel Nepálba...

FOTÓ: KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018

NEM FEKETE-FEHÉR!

Mindemellett a környezeti változások is megnehezítik a serpák életét. Kevesebb a téli csapadék, erősödik az olvadás, egyre vizesedik a hó. Gyakoribbak a kő- és jégomlások, a gleccsermeglódulások. Ettől nem lesz könnyebb és hívogatóbb a jövedelmező ágazattá fejlődött magashegyi mászás. És közben maga a mászás és állami háttérű szabályozása is átalakul, divathullámok söpörnek végig, nagy pénzek forognak körülöttük. Számukra a hegyi vezetés a megélhetés: „Ha nem jönnek a külföldi mászók, a gyönyörű hegyek elveszítik az értéküket” – mondja Kami, ismét árulkodó szófordulatot használva. Így akár 40–50%-kal is megnövekedhet a munkanélküliek aránya. Egyértelmű, hogy a serpák élete és életfelfogása a 20. század derekától kibogozhatatlanul összefonódott a hegymászással. Tudom, hogy ő és a többi hegyi vezető is elvégzi a púdza szertartást, mielőtt a hegy megmászására indulnának, mivel számukra ma is van vallási jelentősége a hegyeknek. Tartják ősi szokásaikat, és ma

Kami és a többi hegyi vezető is elvégzi a púdza szertartást, mielőtt a hegy megmászására indulnának, mivel számukra ma is van vallási jelentősége a hegyeknek.

CSÚCSON

KLEIN DÁVID ÉS KAMI TENZING SHERPA ÁPRILIS 7-ÉN, REGGEL 9 ÓRAKOR ÉRTE EL A MERA PEAK 6476 MÉTERES CSÚCSÁT. GYÖNYÖRŰ, TISZTA IDEJÜK VOLT. A MERA PEAK CSODÁJA, HOGY CSÚCSÁRÓL ÖT NYOLCEZRES IS LÁTHATÓ, MIND KÖZÜL A LEGNAGYOBB, A MOUNT EVEREST IS

már tudatosan ápolják serpa nyelvüket. Ám nyilvánvaló, hogy a hegymászás tömegessé válásával, kereskedelmi térhódításával e röpké néhány évtized óriási változást idézett elő körülöttük és bennük is. Sokan választották (választhatták!) a tanulás útját, többen külföldre mentek, New Yorkban például 3000-es serpa közösség él. Aki itt maradt, annak élete a hegyek jelenétől függ. Persze így volt ez korábban is, csak másképp – nem piaci alapon....

Most már ideje eltenni magunkat holnapra. Semmi sem fekete-fehér! – ezzel a gondolattal hajtom álomra a fejemet. Dávid, Kami és Dhorse holnap megy tovább a Mera Peak felé, én pedig felfedezem magamnak Kote környékét.

BIRÓ DÁNIEL
AZ ELTE IRODALOMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLÁJÁNAK PHD-HALLGATÓJA, A KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018 KOMMUNIKÁCIÓS MENEDZSERE

DEMINGER PÉTER
A GILAN TRADING KFT. INFORMATIKAI VEZETŐJE, A KALIFA HIMALÁJA-EXPEDÍCIÓ, 2018 OPERATÍV VEZETŐJE

KAMI TENZING SHERPA
TÖBB MINT 10 ÉVE DOLGOZIK HEGYI VEZETŐKÉNT, A MOUNT EVERESTET IS MEGMÁSZTA